

«Κάθε χρόνο λέω: Άντε, δε θα συγκινηθώ, πέρασαν χρόνια. Κι όμως...»: η ιστορία ανάμεσα στο υλικό και το ψυχικό τραύμα

Άννα Μαρία Δρουμπούκη

➤ Γιώτα Κολιοπούλου- Κωνσταντοπούλου

Ημερομηνία γέννησης: 1931

Τόπος γέννησης: Καλάβρυτα

Εμπειρία: Αντίποινα και εκτελέσεις

Αδέλφια: **Σπήλιος** 1924-1943, **Τάκης** 1927-1943, Γιάννης 1929-1996,

Μελπομένη 1933, Μαρία 1940.

➤ **Ναταλία Νταμπίζα**

Ημερομηνία γέννησης: 1938

Τόπος γέννησης: Κλεισούρα Καστοριάς

Εμπειρία: Αντίποινα και εκτελέσεις

Αδέλφια: **Κώστας** 1936- 1944, **Άννα** 1940- 1944

► Aisha Fofana Ibrahim

poverty-related/ material trauma

«Το άτομο ζει σε μια μόνιμη κατάσταση μετατόπισης-διάσπασης- αποσάρθρωσης (dislocation), πολύ περισσότερο μετά το τέλος των πολεμικών γεγονότων και όταν δεν αποκαθίστανται οι πρότερες συνθήκες διαβίωσής τους»

➤ «Μπορώ να πω ότι όσα ακολούθησαν ήταν χειρότερα απ' την ημέρα της εκτέλεσης».

Γιώτα Κολιοπούλου- Κωνσταντοπούλου

Έκθεση Ερυθρού Σταυρού 15.12.1943

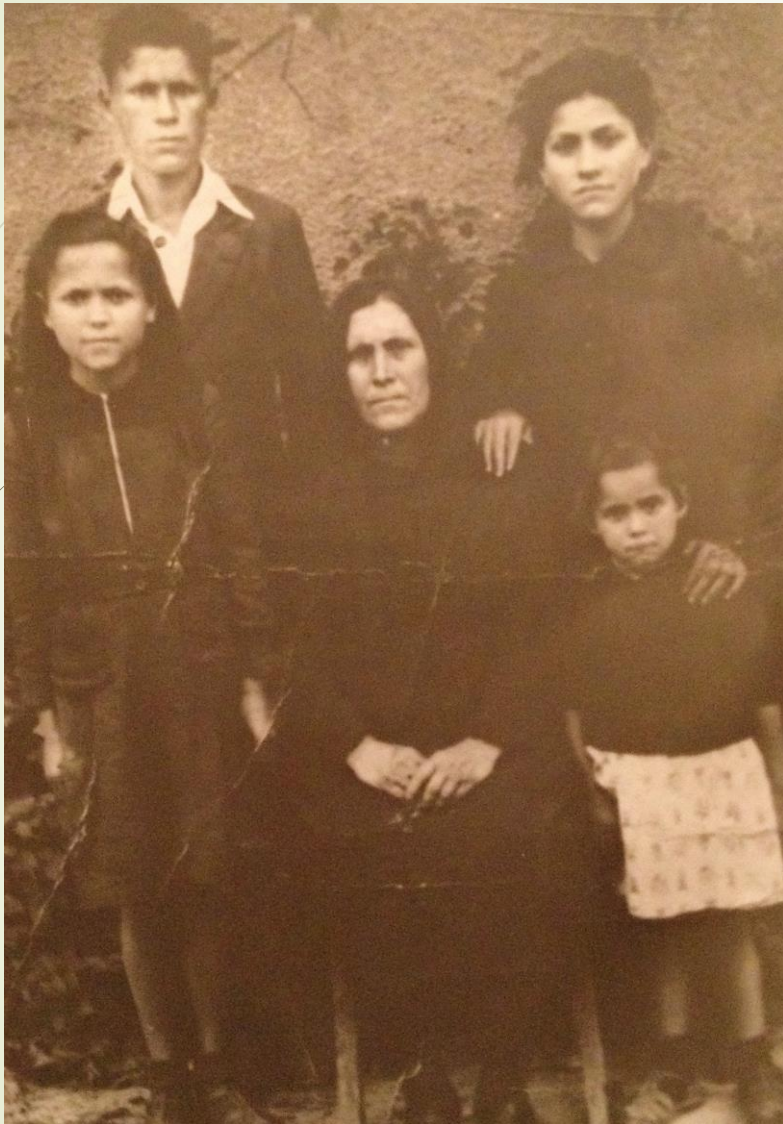
- «Η καταστροφή των Καλαβρύτων είναι τελεία. Η φωτιά έχει ερειπώσει τα πάντα. Από τα 360 σπίτια της πόλεως έχουν μείνει περί τα 15, από τα άλλα δεν έχουν μείνει παρά οι τέσσαροι τοίχοι. Δεν εσώθησαν ούτε οι εκκλησίες ούτε τα σχολεία».

-
-
- «Το μυαλό μου δεν μπορεί να συγκεντρωθεί και τώρα που μιλάω, ύστερα από εβδομήντα και χρόνια, σταματάει. Η πολυπικραμένη μάνα μου επήρε το ξινάρι που είχε φέρει από το περιβόλι μας και άρχισε να μετράει τα μέτρα που ήθελε να σκάψει. Εγώ είχα εξαντληθεί και αφού έσκαψε μόνη της, παίρνει το μεγαλύτερο γιο της, το Γιάννη μας, και αφού του φόρεσε τη βέρα της, τον έβαλε πρώτο στην αιματοβαμμένη αυτή γη. Μετά πήγε και έκοψε περικοκλάδες και τις έβαλε για στεφάνια. Τελείωσε. Έβαλε όλους στην αράδα και τον πολυκουρασμένο πατερούλη μου. Πήρε πάλι το ξινάρι κι τους εσκέπασε με το χώμα». Γιώτα Κωνσταντοπούλου (Γ.Κ.)

-
-
- «Τα βράδια στον ύπνο μου **να κλαίω** και μέχρι παντρεμένη που ήμουνα [σκουπίζει τα μάτια της]. Δεν ξεχνιούνται. Και ακόμη και τώρα θα ξυπνήσω τη νύχτα, όλα σαν ταινία περνάνε απ' το μυαλό μου, όσα έζησα και όσα είδα. Τι να πω; Αυτή ήταν η ζωή μου, έτσι. Στερήθηκα τα πιο αγαπημένα μου πρόσωπα, τους γονείς μου, τ' αδέρφια μου, μετά με βρήκαν και άλλα [σκουπίζει τα μάτια της]». Ναταλία Νταμπίζα (N.N.)
 - «Ένα ερειπωμένο χωριό. Μια λύπη, όλοι σκεφτικοί και λυπημένοι, να μοιρολογούνε στα μνήματα, να λένε, τότε μοιρολογούσαν και πολύ. Εγώ όπου άκουγα που πέθαινε κανείς, έπαιρνα τα κεράκια μου να πάω ν' ανάψω κεράκια για τη μαμά και για τ' αδέρφια μου. Μικρή που ήμουνα και μόλις με βλέπανε οι γυναίκες, βάζαν τα μοιρολόγια, ύστερα και να μοιρολογούνε και να κλαίνε, **να κλαίω** κι εγώ». N.N.

-
-
- «Όσες δεν είχανε την τύχη να χουνε έναν μεγάλο άντρα στο σπίτι, αναγκαζόντουσαν οι ίδιες οι γυναίκες να αναλάβουν τα πάντα. Αρκεί να σου πω ότι η μητέρα μου, είχαμε πολλά θύματα και έπρεπε να σπείρουμε για να ζήσουμε. Και πήγαινε μόνη της και έσερνε το αλέτρι αν έχεις ακούσει, μόνη της έσπερνε και έβαζε ένα άλογο μπροστά και καλλιεργούσε το χωράφι. Και, ή έβαζε εμάς, ένα απ' τα παιδάκια και τραβούσανε το άλογο, γιατί μας έφευγε απ' τη θέση του το άλογο, πήγαινε, ήθελε να πάει εκεί που ήθελε αυτό. Δηλαδή, μία πολύ κουραστική και μέτωπο, μέτωπο με την φτώχεια και με τη δυστυχία. Αρχίζει, λοιπόν, η μάχη για την επιβίωση. Η μάχη για την επιβίωση...». (Γ.Κ.)

Η εναπομείνασα οικογένεια Κολιοπούλου το 1945.
Από αριστερά ψηλά ο Γιάννης, δίπλα η Γιώτα,
κάτω αριστερά η Μελπομένη, στο κέντρο η μητέρα
τους Ελένη και δεξιά της η Μαρία.

-
-
- «Εκεί μέσα νιώσαμε όλοι και αυτό που σας το λέω, σας το λέω με πάσα υπευθυνότητα ότι εκάηκαν, εκάηκε η παιδική ψυχή μας. Τα χρόνια τα παιδικά σταματήσανε. Έπρεπε βγαίνοντας να είμαστε ενήλικες. Να σκεφτ(ήκαμε), δεν σκεφτήκαμε σαν παιδάκια ποτέ. Δηλαδή κι είναι φοβερό πράγμα ο άνθρωπος να μην έχει παιδική ηλικία. Αυτό, δεν είχαμε προστασία, δεν είχαμε καμία χαρά. Ήταν πράγματα φοβερά. Ναι». Γ.Κ.
 - «Ο πατέρας μου ήταν εργάτης, με τα ξύλα, κάρβουνα κάμνανε, έμπαινε αυτό εποχιακός (-) που φύλαγε τα αμπέλια, τα χωράφια, πώς τους λένε αυτούς τους_. Ντεργάτο το λέγαν βλάχικα. Πώς, στα ελληνικά πώς λέγονται; Α, αγροφύλακας, αγροφύλακα. Όπου έβρισκε, κατέβαινε εδώ στα Μάλγαρα στο θέρος τότε, γιατί με τα χέρια θερίζανε. Όπου έβρισκε, εργάτης. Και ο _. Ο πεθερός μου είχανε γίδια. Και μετά πουλήσαν τα γίδια και έκανε τυροκομείο. Με τα τυροκομικά μετά». Ν.Ν.

- «Λοιπόν, (---) εγώ θυμάμαι με πολλή χαρά, γιατί πέρασα και μερικές χαρές παιδικές [χαμογελάει], μετά ήρθαν οι πίκρες και μας σκεπτάσανε. Κατεβαίναμε στην πλατεία γιατί είχαμε από το 1926, είχαμε μουσική. Και κάθε βράδυ έπαιζε μουσική. Και πηγαίναμε εμείς κι ακούγαμε. Παίζαν(ε) τα παιδιά, είχαμε κανονικό δάσκαλο μουσικής, είχαμε προσκοπισμό. Και είχαμε και δημόσια λουτρά. Τα οποία έφτιαξε ένας γυμνασιάρχης [...] Κάθε Σάββατο γινόταν μεγάλη αγορά κι ερχόντουσαν απ' όλα τα χωριά με τα γαϊδούρια, με τα μουλάρια και ψωνίζανε. Διότι είχαμε εμπορικά, είχαμε ταβέρνες, είχαμε δηλαδή, είχαμε έξι ξενοδοχεία [...] Όλα αυτά, ας πούμε, εξούσαμε στα φυσικά. Και δόξα τω Θεώ, δεν μας έλειπε και κάτι. Ε βέβαια δεν είχαμε την πολυτέλεια της πόλης, αλλά δεν μας έλειπαν. Και εκδρομές μας πηγαίνανε και στον εκκλησιασμό πηγαίναμε (--) και ολίγο ο πατέρας ήταν αυστηρός». ». Γ.Κ.

Η κεντρική αγορά των Καλαβρυτών τη δεκαετία του 1920

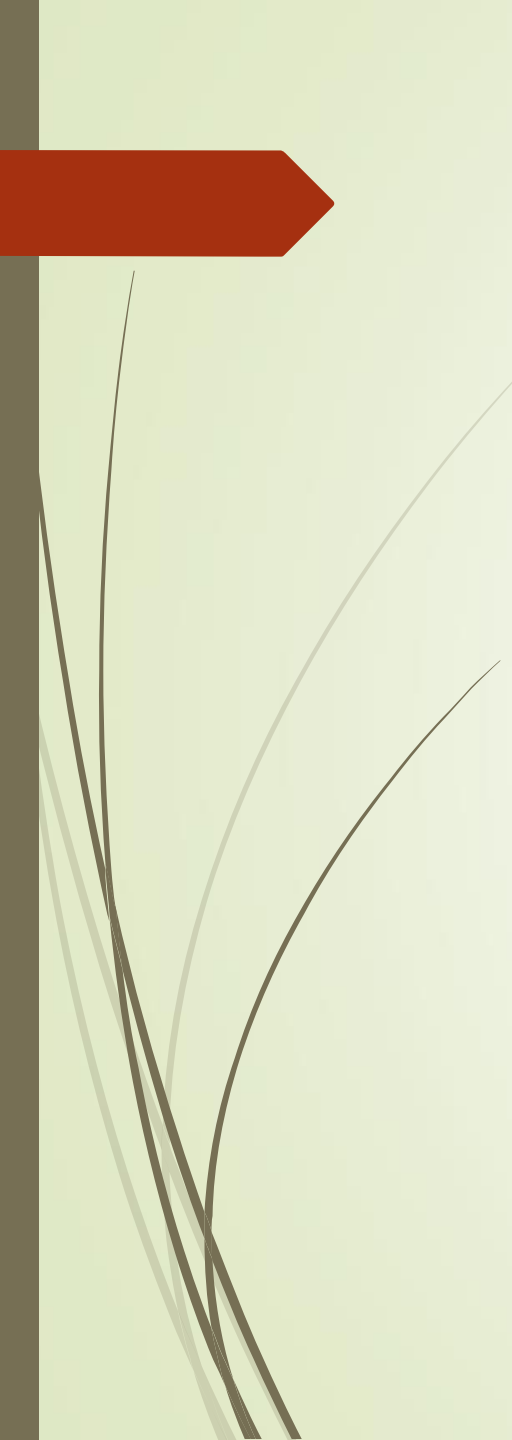
Τέλη 1930, στη μέση καθιστή η Γιώτα

Προπολεμική φωτογραφία της Φιλαρμονικής Καλαβρύτων. Ιδιωτική συλλογή
Γιώτας Κωνσταντούλου

➤ Ορφανά κορίτσια των Καλαβρύτων, 1945

-
- «Μένουμε μαζί δέκα οικογένειες, ένα δωμάτιο η κάθε οικογένεια». Γ.Κ.
 - «Μετά απ' τα γεγονότα, αφού ρημάχτηκαν όλα, έφυγαν οι άντροι (άντρες), οι γυναίκες τι να κάνουν, να βάζανε χωράφια, ίσα-ίσα να ζήσουν, τα χωράφια στην Κλεισούρα δεν ήτανε για να κάνεις εμπόριο. Τα χωράφια ήτανε να βγάλεις να ζήσεις. Το σιτάρι, το κριθάρι για τα ζώα, τα καλαμπόκια για τα ζώα». Ν.Ν.
 - «Αγωνιστήκαμε, απ' το μηδέν ξεκινήσαμε, (--) [συγκινείται]. Μικρή που ήμουνα από εφτά χρονών στα χωράφια, με έπαιρνε ο παππούς μου. Πάντα θλιμμένη, πάντα. Η δουλειά τι να κάνω, να βγάζω τα χόρτα που σκάβανε στα χωράφια, στ' αμπέλια, στους μπαξέδες, έβγαζαν τα χόρτα, να παίρνω τα χόρτα να τα βγάζω έξω απ' το χωράφι ή να πηγαίνω να τους φέρνω νερό απ' την πηγή. Ταλαιπωρία μεγάλη» Ν.Ν.

-
-
- «Και 'γω πήγα, άφησα το σχολείο να πάω να δουλέψω, δώδεκα δραχμές το μεροκάματο οι γυναίκες και δεκαπέντε (δραχμές) οι άντρες [...] δεκαπέντε δραχμές στα χωράφια, πηγαίναμε. Όλα τα κορίτσια δουλεύαμε [...] Εμείς άμα ερχόταν κανένας για να κάνει έλεγχο, απ' την Καστοριά που ερχότανε για να δούνε, εμάς μας έκρυβαν, γιατί ήμασταν μικρές (--) και μας έκρυβαν να μην μας δούνε. Μετά βγάλαμε ταυτότητα στα δεκατρία, να 'χουμε ταυτότητα, πάω να πληρωθώ εγώ και τι να με πληρώσει ο δάσκαλος, ναι. Μόλις με είδε: «Γιατί Σαλαγιάννη», λέει, «άφησες το σχολείο»; Κι ήμουν καλή μαθήτριά. Εγώ τι να πω τώρα [γελάει]; «Ναι, τ' άφησα». «Θα το μετανιώσεις αργότερα», λέει. Για δώδεκα δραχμές πηγαίναμε μέχρι στο Μηλοχώρι, δυόμισι ώρες δρόμο με τα πόδια». Ν.Ν.
 - «Δουλεύαμε, εγώ δούλεψα 22 μήνες όλο νύχτα, γιατί δεν είχα κάποιον να ενδιαφερθεί έτσι λιγάκι να με προσέχουνε. Ό,τι έκανα το 'κανα με το σπαθί μου [χαμογελάει]». Γ.Κ.

Τρόφιμα- διατροφή

- «Για φαΐ; Ε τι, [γελάει] τι, τι να θυμηθώ; Για φαΐ τίποτα, να ψωμί, μα, άμα είχες ψωμί, το ψωμί ήτανε η βάση. Πού φαΐ; Σε (Σου) λέω γάλα μόνο, τέτοια πράγματα, πού να μαγειρέψεις; Για να μαγειρέψεις θέλεις να 'χεις». Ν.Ν.
- «Θέλω να πω παιδιά ότι κυριολεκτικά είχαν κουνηθεί τα μυαλά μας. Έβλεπες τον γείτονα σου, τον φίλο σου, τον κουμπάρο σου, τον θείο σου με αλλαγμένη φυσιογνωμία. Δεν είχαμε να φάμε, ζήτηγαν τα παιδιά φαγητό. Γιατί μην κοιτάς, οι αγρότες είχαν κάποια προμήθεια, ας πούμε, ακόμη, ενώ εμείς δεν είχαμε τίποτα. [...] Λοιπόν, εμείς, παιδιά, φάγαμε το ματωμένο, τα ματωμένα τρόφιμα από τις τσέπες των γονιών μας και από τις σακούλες. Εφάγαμε και κοινωνήσαμε με το σώμα και με το αίμα τους. Αυτή, αυτή η κοινωνία μένει μέσα μας». Γ.Κ.

- «... με συνθήκες πάρα πολύ φοβερές. Δεν υπήρχαν δρόμοι, μικρά δρομάκια με κανένα γαϊδουράκι, με κανένα μουλάρι, με τα πόδια. Και πήγαινα σε όλη την επαρχία και αντιμετώπιζα τα 'χω γράψει τα γεγο(νότα), τα περιστατικά αυτά. Αντιμετώπισα δέκα πολύ σοβαρά περιστατικά, τα οποία ευτυχώς και δοξάζω ακόμα το Θεό, δεν έχασα καμία γυναίκα».

-
-
- «Κι από πού, από πού ήταν αυτή η αποζημίωση; Από πού προερχότανε; Πρέπει, δεν ξέρω, η Γερμανία την είχε στείλει; Ποιος την έστειλε, δεν ξέρω. Δεν ξέρω. Αλλά δε, δε δόθηκε. Μπορεί να στείλαν πολλά, αλλά δε δόθηκαν. Ψίχουλα. Πληρώνεται το αίμα;». Ν.Ν.
 - Εδίνανε μόνο για δύο σκοτωμένους, αν είχες τρεις, τέσσερις, δεν σου δίνανε. Τότε, λοιπόν, το '61 [1961] εβάλαν δικηγόρους. Οι δικηγόροι πήραν τα χρήματα για ολόκληρη την αποζημίωση, η οποία σας λέω ήταν 17.000 (δραχμές) το άτομο και εμείς τότε, έδωσαν την πρώτη δόση. Η μάνα μου πλήρωσε και το δικηγόρο. Άλλες γυναίκες δεν τους πλήρωσαν. Οι δικηγόροι βγήκαν ωφελημένοι. Διότι δεν ξέρω πόσο τα εκατό έπαιρναν. Έφτιαξαν σπίτια, έφτιαξαν τα, δηλαδή, οι δικηγόροι των Καλαβρύτων, επήραν περισσότερη αποζημίωση απ' ό,τι πήραν οι οικογένειες. Έκτοτε τελείωσε». Γ.Κ.

- «Πού σπίτι, έξω καλέ ήμασταν στα καλύβια, οι Σαρακατσανέοι στα καλύβια είχανε, ζούσαν τότε». Ν.Ν.

Η Ναταλία το 1955

Η ζωή απ' την αρχή

Η μεταπολεμική εμπειρία ως ένα συνεχές τραυματικών πολεμικών εμπειριών

annmar77@yahoo.gr - Ταχυδ... Μνήμες από την Κατοχή στην Μνήμες από την Κατοχή στην A post-colonial and feminist re

https://archive.occupation-memories.org/el/interviews/mog073 110% Αναζήτηση

Ναταλία Νταμπίζα
Γράψτε σημείωση ★ Αποθηκεύστε τη συνέντευξη

Θησαυρός
Συνέντευξη

Απομαγνητοφωνημένο κείμενο Περιεχόμενα Αναζήτηση στη συνέντευξη Λέξεις-κλειδιά

Όσοι εσείς μου είπατε ότι είχατε, είχατε κάποια προβλήματα, ένιωσα με ταραγμένο ύπνο με τέτοια.

Μεταπολεμική περίοδος, 1945-1967 | Πένθος | Μνημεία και τελετές μνήμης |
Σάββα , Όλγα | Σαλαγιάννη , Άννα

Σαλαγιάννη , Άννα
Γιαγιά της Ναταλίας Ντάμπιζα.

[ταυτόχρονη ομιλία]: Α ναι, ναι και παντρεμένη που ήμουνα, ναι.
Έκλαιγα στον ύπνο, έκλαιγα.

Τα βλέπατε στον ύπνο σας;

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΤΟΜΟ +
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ -

Ημερομηνία: 29.05.2017
Τόπος συνέντευξης: Θεσσαλία
Διάρκεια: 2 h 21 min
Γλώσσα: ελληνική με γερμανική μετάφραση
Συνέντευξη: Κερασσία (Έρση) Μαλαγιώργη
Κάμερα: Χρίστος Σολωμός
Απομαγνητοφωνημένο κείμενο: Ναταλία Τσούρμα
Μετάφραση: Αλίκη Ζουρνατζή
Ιστορική επεξεργασία: Άννα Μαρία Δρουμπούκη
ID: mog073
Απομαγνητοφωνημένο κείμενο

Πληκτρολογήστε εδώ για αναζήτηση

7:05 μμ
16/8/2019